

25 Ιουνίου 2023

Αλή πασάς: Οι κτηνωδίες στα Ιωάννινα εναντίον των Ελλήνων και ο φρικτός θάνατός του

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Η πολυτάραχη ζωή του Αλή πασά- Αγνωστες υποθέσεις από επίσημες πηγές και γραπτά των Πουκεβίλ, Λικ, Αραβαντινού, Μουφίτ, Λαμπρίδη - Σκότωνα τους χτίστες που κατασκεύαζαν τις κρύπτες για τους αμύθητους θησαυρούς του

Ένα από τα πιο πολυσυζητημένα πρόσωπα που συνδέονται με τη νεότερη ελληνική ιστορία είναι αναμφίβολα ο διαβόητος Αλή πασάς των Ιωαννίνων (1744-1822). Αν και έχουν γραφτεί πάρα πολλά για τον συγκεκριμένο, αυτά αναφέρονται κυρίως στην ιστορία του, πώς κατόρθωσε ο Αλή να γίνει κύριος ενός μεγάλου μέρους της Ελλάδας και της σημερινής Αλβανίας.

Ελάχιστα άρθρα όμως έχουν ασχοληθεί με περιστατικά από τη ζωή του Αλή πασά που δείχνουν τον πραγματικό χαρακτήρα του. Πολύ σημαντικό είναι το γεγονός, πως για τον Αλή πασά έχουν γράψει και Ευρωπαίοι όπως οι Πουκεβίλ και Λικ που τον γνώρισαν από κοντά, σημαντικοί Έλληνες, όπως ο Σπυρίδων Αραβαντινός και ο Ιωάννης Λαμπρίδης, αλλά και ο απόγονός του Ahmet Mufid Bey Libohora (1876-1927). Θα ξεκινήσουμε το σημερινό μας άρθρο με μία σύντομη αναφορά στη ζωή του Αλή Πασά και θα ακολουθήσουν στη συνέχεια τα άγνωστα περιστατικά που θα αναδείξουν τον χαρακτήρα του.

Η καταγωγή του Αλή Πασά

Στα μέσα του 17ου αιώνα (γύρω στο 1638-1640), κάποιος Χουσεΐν από την Κιουτάχεια της Μικράς Ασίας, μετά από ένα σοβαρό παράπτωμα στο οποίο υπέπεσε σ' έναν τεκέ της πατρίδας του (διακόρευσε μία παρθένα) έφτασε κυνηγημένος και περιπλανώμενος στο Τεπελένι της Αλβανίας. Αυτός ήταν ο γενάρχης της οικογένειας του Αλή πασά. Ο Χουσεΐν ή Χούσος κατά τους Αλβανούς απέκτησε έναν γιο, τον Μέτσιο Χούσ(ι)ο , ο οποίος «διακρίθηκε» για τις ληστρικές του

επιδρομές στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία και την Αιτωλοακαρνανία, όπου κατάφερε να τον αντιμετωπίσει επιτυχώς ο Μπουκουβάλας. Ο Μέτσιος Χούσ(ι)ος άφησε δύο γιους, τον Μπεκίρ και τον Μουχτάρ, οι οποίοι κληρονόμησαν τον τίτλο του μπέη, από την οικογένεια της μητέρας τους.

Ο γιος του πρώτου Ισλιάμπεης έγινε διοικητής στο Τεπελένι, ενώ ο Μουχτάρ έγινε ισχυρός οπλαρχηγός που πήρε μέρος στην εκστρατεία εναντίον της Κέρκυρας το 1716, στην διάρκεια της οποίας σκοτώθηκε. Ο Μουχτάρ απέκτησε δύο κόρες και έναν γιο, τον Βελή, πατέρα του Αλή Πασά. Ο Βελή είχε στην κυριαρχία του το Χόρμποβο, τη Λέκκλη και τα γύρω χωριά της Ρίζας. Παντρεύτηκε μια ωραιότατη Αλβανίδα από την Μπέντσα, κωμόπολη κοντά στο Τεπελένι, αλλά ζούσε τυχοδιωκτικό και ληστρικό βίο. Από την πρώτη σύζυγό του ο Βελή απέκτησε δύο γιους, τον Ισμαήλ Μπέη και τον Ταχίρ Μπέη και κατά μία εκδοχή, και δύο κόρες, την Αϊσέ και τη Μαριέμ.

Μετά τη δολοφονία του ξαδέρφου του Ισλιάμ Μπέη, ανέλαβε την προστασία της χήρας και των ορφανών του. Παράλληλα παντρεύτηκε και δεύτερη γυναίκα, τη διαβόητη Χάμκω, κόρη του Ζεϊνέλ Μπέη, ενός από τους ισχυρότερους Αλβανούς μπέηδες της Κόνιτσας (Σ. Αραβαντινός). Έχει γραφτεί όμως ότι η Χάμκω είχε ελληνική καταγωγή. Με τη Χάμκω ο Βελή απέκτησε δύο παιδιά: τον Αλή, το 1744 και τη Χαϊνίτσα ή Σιαχνισά, που γεννήθηκε γύρω στο 1748. Ο Βελή πέθανε το 1753 και την ανατροφή του Αλή, της Χαϊνίτσας, αλλά και των ετεροθαλών αδελφών τους ανέλαβε η Χάμκω που ήταν «πολυθέλητρος, επιρρεπής δε εις την ακολασίαν» κατά τον Σ. Αραβαντινό. Ένας από τους εραστές της ήταν και ο Δημήτριος, γιος του ιερέα του Χορμόβου Κώστα Δήμα.

Η Χάμκω άρχισε να συκοφαντεί την Κιάρκα, χήρα του ξαδέρφου του Βελή, ότι δήθεν απεργάζονταν, μαζί με τα παιδιά της την καταστροφή του Χορμόβου, οι κάτοικοι του οποίου εκστράτευσαν στο χωριό Κάριανη, όπου ζούσε η Κιάρκα με τα παιδιά της και τους σκότωσαν. Θέλοντας να αποφύγει την οργή των κατοίκων του Τελεπενίου η Χάμκω εγκαταστάθηκε μαζί με τα παιδιά της στα οικήματα του Βελή στην Κάριανη.

Επειδή όμως τα εισοδήματά τους δεν ήταν ανάλογα με τα έξοδά τους, η Χάμκω διπλασίασε τις εισφορές των Χριστιανών στα χωριά που είχε στην κυριότητά της, ενώ κατέλαβε και το Κοκόσι, χριστιανικό χωριό, το οποίο όμως βρισκόταν υπό την προστασία των Οθωμανών κατοίκων του Γαρδικίου. Τον Αύγουστο του 1762 εξοργισμένοι Χορμοβίτες και Ριζιώτες επέδραμαν στην Κάριανη και συνέλαβαν τη Χάμκω και την κόρη της Χαϊνίτσα. Τις μετέφεραν στο Γαρδίκι, όπου βίασαν ομαδικά την Χάμκω, ενώ πιθανότατα σεβάστηκαν τη δεκατετράχρονη Χαϊνίτσα.

Η Χάμκω κατάφερε να φύγει από την κόλαση αυτή με την βοήθεια του Χατζή Αγά, προύχοντα του Γαρδικίου. Επειδή όμως το σεράι της οικογένειας στην Κάριανη είχε καεί, η Χάμκω έδωσε εντολή να χτίσουν νέο με ισχυρούς πύργους στο χωριό Γκιάτες. Εκεί εγκαταστάθηκε με τα δύο της παιδιά και τα ετεροθαλή αδέρφια τους. Μαζί της είχε πλέον συνοδεία για ασφάλεια πολλούς Τουρκαλβανούς. Σε αυτούς έδωσε σπίτια και κτήματα Χριστιανών και οικοδόμησε ένα μουσουλμανικό τέμενος, το πρώτο και μοναδικό που ανεγέρθηκε τότε στη χριστιανική περιοχή της Ρίζας, κάτι που προκάλεσε την οργή των Χριστιανών. Επόμενος στόχος της Χάμκως ήταν η εξόντωση των γιων του Βελή από τον πρώτο του γάμο, κάτι που έκανε τελικά, με την βοήθεια του Αλή, δηλητηριάζοντάς τους...

Η αδίστακτη αυτή γυναίκα είχε σαν σκοπό ο γιος της να αναλάβει υψηλά αξιώματα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ο Αλή δεν έμαθε πολλά γράμματα, καθώς εγκατέλειπε το σχολείο και πήγαινε στα βουνά. Σύντομα ανέλαβε την αρχηγία συμμοριών από Τόσκηδες και Λιάπηδες και ξεκίνησε τις επιδρομές στην Ήπειρο. Αργότερα πήγε στην Εύβοια και στη Θεσσαλία και τελικά επέστρεψε στο Τεπελένι. Ο Κουρτ Πασάς της Ηπείρου εξοργίστηκε, όμως η Πύλη το 1784 εκτιμώντας τις ικανότητες του τον διόρισε αξιωματούχο στο Τεπελένι.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1786 ο Αλή διορίστηκε μουτασσεφίρης (=mutassariff), δηλαδή Πασάς των σαντζακίου των Τρικάλων και το 1787 γενικός επόπτης των δερβενίων, των οδών δηλαδή (derbendler basbugu) με τίτλο «Πασάς με δύο ιππουρίδες». Αφού εξόντωσε τον πασά της Σκόδρας στην Αχρίδα, άρπαξε το πασαλίκι των Ιωαννίνων, ελέγχοντας ουσιαστικά ολόκληρη την επικράτεια της Ηπείρου. Έλαβε μέρος στον Β΄ Ρωσοτουρκικό Πόλεμο και άρχισε να εξαπλώνει την επικράτειά του, εξουδετερώνοντας ανελέητα κάθε αντίσταση.

Τον αδίστακτο χαρακτήρα του ο Αλή είχε δείξει πολύ νωρίτερα. Το 1768 παντρεύτηκε την Εμινέ, κόρη του Καπλάν πασά του Δελβίνου και απέκτησε μαζί της δύο γιους, τον Μουχτάρ και τον Βελή. Η αδελφή του παντρεύτηκε τον αδελφό της Εμινέ. Αργότερα κατέδωσε τον πεθερό του για συνεργασία με τους Ρώσους και ο Καπλάν αποκεφαλίστηκε, ενώ το 1778 κατέστρεψε με πρωτοφανή αγριότητα το Χόρμοβο εκδικούμενος έτσι τόσα είχαν κάνει οι κάτοικοί του στη μητέρα του λίγα χρόνια πριν.

Μετά τη συμμετοχή του στον Ρωσοτουρκικό πόλεμο, χτύπησε το Σούλι, κατέστρεψε τη Χειμάρρα και τα γύρω μέρη, ενώ αργότερα μετέτρεψε το Γαρδίκι σε ερείπια. Ήρθε σε επαφή με τους Γάλλους και πολλές φορές συνέδεσε τα συμφέροντά του με τις κινήσεις του Ναπολέοντα, άλλοτε φιλικά και άλλοτε εχθρικά. Έτσι κατέκτησε την Πρέβεζα, το Βουρθωτό και τη Βόνιτσα.

Έγινε τότε πασάς τριών ιππουρίδων και απέκτησε το προσωνύμιο ασλάν (λιοντάρι). Η Υψηλή Πύλη, ανταμείβοντάς τον για τα κατορθώματά του τον διόρισε το 1804 Ρούμελη Βαλεσί, δηλαδή διοικητή της ηπειρωτικής Ελλάδας και το 1806 του πούλησε τα δικαιώματά της στην Ιόνιο Πολιτεία. Η περιοχή της εκστρατείας του ήταν πλέον τεράστια. Σ' αυτή συμπεριλαμβανόταν και η Πελοπόννησος, όπου το 1807 είχε τεθεί Μόρα Βαλεσί (διοικητής) ο γιος του Βελής. Το 1812 ο Αλή πασάς κατέλαβε και το Αργυρόκαστρο.

Αυτά όλα είχαν σαν αποτέλεσμα να θορυβηθούν οι Τούρκοι, αλλά και οι Γάλλοι. Ο Αλή στόχευε στη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους και άρχισε να συνεννοείται με ευρωπαϊκές χώρες που είχαν ιδρύσει προξενεία στα Γιάννενα, την Άρτα και αλλού, για να τις παρασύρει σε πόλεμο εναντίον της Τουρκίας. Για την επίτευξη των σκοπών του στηριζόταν και στους Έλληνες, τις επαναστατικές κινήσεις των οποίων είχε πληροφορηθεί, όχι όμως λεπτομερώς. Το 1818 η Πύλη στράφηκε εναντίον του και το 1820 τον κήρυξε φερμανλή, δηλαδή ένοχο εσχάτης, προδοσίας. Εκείνος αρνήθηκε να απολογηθεί και σύντομα οθωμανικά στρατεύματα κινήθηκαν προς τα Ιωάννινα.

Ο Αλή αντιστάθηκε αλλά μάταια, καθώς στις 24 Ιανουαρίου 1822 εξοντώθηκε στη Μονή του Αγίου Παντελεήμονα όπου είχε καταφύγει. Το κεφάλι του, όπως κι αυτά των παιδιών του στάλθηκαν στην Κωνσταντινούπολη για παραδειγματισμό... Με το τέλος του Αλή πασά θα ασχοληθούμε στη συνέχεια του άρθρου. Ας δούμε όμως πρώτα διάφορα περιστατικά σχετικά με τον Αλή Πασά που υπάρχουν στα βιβλία που αναφέραμε στην αρχή του άρθρου.

Άγνωστα περιστατικά για τον Αλή πασά

Ο Φ. Πουκεβίλ γράφει: «Όταν έφτασε το ρύζι, βρασμένο ή πιλάφι, συνηθισμένο επιδόρπιο στους Τούρκους, πάνω στο οποίο απλώνουν και μια πηχτή κρέμα, ο Βεζίρης (Αλή πασάς) βύθισε το κουτάλι του και ανακάλυψε μέσα στο πιλάφι ένα κουβάρι φτερά. Αυτό έδειχνε ότι είχανε βράσει το ρύζι σε βραστό νερό που οι βοηθοί της κουζίνας είχανε ζεματίσει τα πουλερικά για να τα ξεπουπουλιάσουν... Βλέπεις γιε μου πώς με σερβίρουν; Αχ μια μέρα θα τους κρεμάσω».

«Αυτό, του είπα (ενν. ο Πουκεβίλ) δεν θα τους μάθει να μαγειρεύουν». «Ναι,

πραγματικά, αλλά ξέρεις όμως, πόσο είναι αναγκαίο αυτό για την τάξη;»-«Ναι, αυτή τη φορά τουλάχιστον να τους δώσεις χάρη» - «Ναι, αλλά απαιτώ να φάνε το πιλάφι ψημένο με το νερό που πλένουν τα πιάτα και χωρίς να βγάλουν από μέσα τα φτερά». Και η διαταγή του εκτελέστηκε κατά γράμμα. «Χωρίς εσένα είπε (ενν. ο Αλή) το κεφάλι τους θα ήταν τώρα πεταγμένο στην αυλή». Ο Πουκεβίλ κάποια άλλη στιγμή βρισκόταν στο χωριό Μαζαράκι.

Ξαφνικά είδε ένα μανιασμένο πλήθος που έσερνε δύο σχεδόν γυμνούς άντρες δεμένους πισθάγκωνα. Βλέποντας τον Πουκεβίλ αυτοί «οι Φράγκοι», όπως φώναζε το πλήθος του ζήτησαν βοήθεια. Ο Γάλλος ενημέρωσε τον Αλή πασά γι' αυτό που συνέβαινε. Επρόκειτο για δύο Άγγλους ναύτες που ναυάγησαν κοντά στα Ακροκεραύνια Όρη και στη συνέχεια ληστεύθηκαν από τους Χειμαρριώτες. Ένας από τους δύο μάλιστα είχε σημάδι στον λαιμό καθώς είχαν προσπαθήσει να του κόψουν το κεφάλι.

Ο Πουκεβίλ ζήτησε από τον Αλή να μην πειράξουν τους Άγγλους και να τους δώσουν ρούχα. Ο Αλή πασάς συμφώνησε και έδωσε εντολή να φροντίσουν για το ντύσιμο των άτυχων ναυτών. Ο «υπεύθυνος» για την εκτέλεση της αποστολής χαστούκισε έναν Έλληνα και του αφαίρεσε την κάπα την οποία έδωσε σε έναν από τους δύο ναύτες! Έπειτα αφαίρεσε και μία δεύτερη από έναν περαστικό, ενώ με ανάλογο τρόπο βρήκε παπούτσια και καλπάκια (καλύμματα του κεφαλιού) για τους δύο Άγγλους...

«Η φιλάργυρη φύση του πασά είναι τέτοια που δεν επιτρέπει να παταχθούν φθαρμένα έπιπλα και απλά οικιακά σκεύη. Τα κρύβει σε σημεία που μόνο αυτός ξέρει και θα ανακάλυπτε την απώλεια ακόμα και του πιο μικρού αντικειμένου. Στα βρόμικα περάσματα και τους προθαλάμους των πιο μεγαλόπρεπων διαμερισμάτων του παλατιού του, που η κατασκευή τους έχει κοστίσει πολλά χρήματα, μπορεί κανείς να δει κρεμασμένα ένα χαλασμένο εξάρτημα πιστολιού ή ένα σκουριασμένο γιαταγάνι, ένα θηκάρι ξιφολόγχης ή κάποιες φθαρμένες ενδυμασίες, τα οποία οι πολυάριθμοι δούλοι δεν τολμούν να μετακινήσουν, γνωρίζοντας ότι θα το καταλάβαινε (ο Αλή) αμέσως.

Αυτή η ανάμειξη μεγαλοπρέπειας και μικροπρέπειας διαφαίνεται παντού, σε κάθε μέρος του παλατιού! Το μεγάλο του διαμέρισμα είναι στρωμένο μ' ένα χαλί Γκομπελέν, έχει πολυτελέστατους και πανάκριβους καναπέδες, μουσικά ρολόγια και καθρέφτες και είναι αμπαρωμένο με σιδερένια κάγκελα, πιο γερά από αυτά στους δρόμους του Λονδίνου. Βρίσκονται εκεί για να εμποδίζουν τους δούλους να περάσουν μέσα από τα παράθυρα όταν η αίθουσα είναι κλειδωμένη (Ουίλιαμ Μάρτιν Λικ).

Θέλοντας να τιμωρήσει τον πρόκριτο Ν. Μπακόλα του χωριού Μανασή του Ζαγορίου, συνέλαβε τον μεγαλύτερο γιο του Αναστάσιο και διέταξε να τον χτίσουν σε τοίχο με ασβέστη και πέτρες, για τρεις μέρες, αφήνοντας ελεύθερο μόνο το κεφάλι του... (Ιωάννης Λαμπρίδης)

Ο Αλή πασάς πίστευε πολύ στη δράση των μαγικών βελόνων, μαγικών ράβδων και διάφορων μέσων για την ανακάλυψη χρυσού και αργύρου. Είχε μάλιστα καλέσει αρκετούς αγύρτες από την Ιταλία για τον σκοπό αυτό. Πίστευε επίσης και στην ανακάλυψη της φιλοσοφικού λίθου. Ο Άγγλος γιατρός Holland που είχε συναντήσει τον Αλή τον ενημέρωσε ότι η αλχημεία ούτε τη φιλοσοφική λίθο βρήκε, ούτε κατάφερε να παρατείνει την ανθρώπινη ζωή, κάτι που επίσης απασχολούσε τον Τεπελενλή. Εκείνος όμως δεν τον πίστεψε.

Έτσι το 1816 κάλεσε στα Γιάννενα κάποιον Σ(τ)έργιο από τη Θεσσαλονίκη, ο οποίος ισχυριζόταν ότι μπορούσε να φτιάξει το «φάρμακο» της αθανασίας και να κατασκευάσει χρυσό και άργυρο από άχρηστα μέταλλα. Ο Σ(τ)έργιος εγκαταστάθηκε σε ιδιαίτερο διαμέρισμα του παλατιού στα Λιθαρίτσια (Ιωαννίνων) και δεν ερχόταν σε επαφή με κανέναν. Ο Αλή πασάς του έφερνε ό,τι ζητούσε από το εξωτερικό (Ιταλία, Γερμανία κ.ά.). Κάποια στιγμή ζήτησε και κόπρανα (!) μικρών παιδιών.

Έτσι, σε ιδιαίτερα δωμάτια κλείστηκαν αρκετά παιδιά, τρεφόμενα με βάση τις οδηγίες του απατεώνα! Κάποια μάλιστα αρρώστησαν σοβαρά. Έπειτα ο Σ(τ)έργιος ζήτησε αίμα νέων ανδρών και τρίχες από ανθρώπινα κεφάλια. Έτσι γινόταν φλεβοτομή στους ευνούχους του χαρεμιού, ενώ υποχρεώθηκαν οι στρατιώτες να μην ξυρίζουν τα κεφάλια τους, κάτι που έκαναν ως τότε διατηρώντας μακριά πλεξίδα μόνο. Και τα μαλλιά ανθρώπων που ζήτησε ο Σ(τ)έργιος του δόθηκαν.

Δύο χρόνια αργότερα, το 1818, ο Αλή αφού δεν έβλεπε κανένα από αποτέλεσμα και έχοντας χάσει την υπομονή του, πείστηκε ότι ο Σ(τ)έργιος ήταν αγύρτης. Διέταξε τον απαγχονισμό του, τη δημόσια έκθεση του πτώματός του και την αναγραφή σε μεγάλο πίνακα της καταδίκης του. Ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης γράφει ότι ο Σ(τ)έργιος απαγχονίστηκε καθώς όλα όσα έκανε γράφτηκαν στον «Λόγιο Ερμή» και έγιναν γνωστά στην Ευρώπη (Σ. Αραβαντινός).

Φοβούμενος δηλητηρίαση, ο Αλή διέταξε το 1818 να κατασκευασθούν μεγάλες θήκες από λευκοσίδηρο στις οποίες τοποθετούνταν τα δοχεία με τα φαγητά. Οι θήκες κλειδώνονταν και τα κλειδιά τους τα είχαν δύο πιστοί υπηρέτες του. Καλύπτονταν δε από ένα κόκκινο μάλλινο ύφασμα και περιδένονταν με λουρίδες. Ολόκληρη αυτή η «συσκευή» μεταφερόταν στην πόρτα του δωματίου του Αλή.

Ένας Αλβανός που λεγόταν Μουχτάρ, έμπιστός του, αναλάμβανε να δοκιμάσει καθετί πριν τον Τεπελενλή. Αυτή ήταν και η μοναδική δουλειά του... Επρόκειτο, κατά κάποιον τρόπο, για έναν «προγεύστη» όπως στην αρχαία Ρώμη. Το αξίωμα αυτό έδιναν οι Ρωμαίοι πατρίκιοι σε δούλους που δοκίμαζαν πριν από αυτούς, το φαγητό τους (Σ. Αραβαντινός).

Ο Αλή Πασάς ήταν επιρρεπής στη λαγνεία και η ροπή του προς τις ηδονές ανάλογη με την τυραννία του. Ο Χριστόφορος Φιλητάς (1787-1867) λόγιος και γιατρός, γράφει: «Οι γυναικωνίτες περικλείαν πολλές εκατοντάδες παρθένων και οι ανδρώνες πολλές εκατοντάδες νέων, όλο το άνθος της Ελλάδας, γιατί ο τύραννος προσπαθούσε να τους εξευτελίσει και να τους εξουθενώσει. Συνήθως άρπαζε τα νέα παιδιά από τις αγκαλιές των γονιών τους κι αν εύρισκε αντίσταση στην πρώτη απόπειρα της αρπαγής εξομάλυνε τις δυσκολίες με βασανισμούς και φυλακίσεις» (μεταφέραμε το κείμενο στη δημοτική).

Ο Σπύρος Αραβαντινός είναι αποκαλυπτικός:

«Το έκδοτον του Αλή εις τας σαρκικάς ηδονάς και εις τας αισχίστας ακολασίας μνημονεύεται υφιστάμενον και μέχρι των εσχάτων χρόνων της ζωής αυτού δυνάμεις ήρξατο εξαντλούμεναι. Κατά το στάδιον τούτο της φυσικής ανικανότητας επεκτεινομένης ένεκα της υπερσαρκίας, διεπράχθησαν εν τις αδύτοις των σεραγίων αυτού τοσαύτα τερατώδη όργια ώστε ν' αναγκάσωσι και τον αναιδέστερον σαρδαναπαλισμόν να καλύψει εξ αιδούς τους οφαθλμούς και βύσει (κλείσει) τα ώτα. Ημείς σεβόμενοι και την κοινοτέραν ηθικήν αφήνομεν ενταύθα την αυλαία να καταπέσει και αντιπαρερχόμεθα εν σιγή ικανάς λεπτομερείας της περιόδου ταύτης του βίου του Αλή, ας η παράδοσις διέσωσεν».

Ο Αλή πασάς γύρω στο 1800 απέκτησε έναν ακόμα γιο τον Σελίχ από μια Γεωργιανή. Είχε προηγηθεί η θανάτωση με δηλητήριο της πρώτης συζύγου του Εμινέ. Αναφέρουμε μερικά ακόμα άγνωστα περιστατικά για τον Αλή πασά. Λίγο μετά το 1800 κάποιος Αλβανός σκότωσε έναν ξάδελφο του Αλή. Συνελήφθη και θανατώθηκε με αργό και βασανιστικό θάνατο στην πυρά. Τα παιδιά του στραγγαλίστηκαν. Ο αδελφός του ξεγελάστηκε μετά από καιρό από τον Αλή και πήγε στα Γιάννενα. Πιάστηκε και το σώμα του διαμελίστηκε μπροστά στο σαράι.

Τα μέλη του διασκορπίστηκαν στους δρόμους και έγιναν βορά των σκύλων...

Μια μέρα που ο Αλή καθόταν στις επάλξεις του φρουρίου των Ιωαννίνων στη βάση του πύργου του ρολογιού, κάλεσε τον γραμματέα του Αναγνώστη για να του δώσει κάποιες διαταγές. Φαίνεται όμως ότι αυτός είπε κάτι δυσάρεστο στον Αλή που έδωσε εντολή στους άνδρες του να γκρεμίσουν τον Αναγνώστη από τις επάλξεις σε χαντάκι (Ibrahim Manzour).

Το 1814 δύο Ευρωπαίοι αδαμαντοπώλες που τους προσέλκυσε η φήμη του βαθύπλουτου Αλή πασά έφτασαν στην Πρέβεζα με πολλά πολύτιμα τεχνουργήματα και ανακοίνωσαν στον Ταχίρ Αμπάζη διοικητή της πόλης, έμπιστο του Αλή τον σκοπό της άφιξης τους. Σύντομα έφτασε στη Πρέβεζα διαταγή του Αλή να σταλούν οι αδαμαντοπώλες στα Γιάννενα. Αυτοί έφτασαν νύχτα στο φρούριο. Σκοτώθηκαν και τα πτώματα όπως και τα πολύτιμα εμπορεύματά τους εξαφανίστηκαν... (Σ. Αραβαντινός).

Τους χτίστες που χρησιμοποιούσε ο Αλή για να φτιάξουν τις υπόγειες κρύπτες όπου τοποθετούσε προσωρινά τους θησαυρούς του, τους σκότωνε μετά το τέλος των εργασιών και τους κάλυπτε με χώμα για να μη μαθευτεί το μυστήριο της θέσης των θησαυρών.

Όσο για τους πολυθρύλητους θησαυρούς του Αλή Πασά, που ακόμα και σήμερα ψάχνουν κάποιοι, στο περιοδικό «Εστία» το 1877 (φύλλο 77) καταχωρήθηκε πίνακας με στοιχεία που παρέθεσε κάποιος που όπως γράφει, διετέλεσε ταμίας του Αλή. Πριν την πολιορκία του στα Γιάννενα, ο Τεπελενλής φέρεται ότι είχε περιουσία 72.640.000 γρόσια σε μετρητά και 50.000.000 σε τιμαλφή όπως αναφέρει ο Νίκος Σαραντάκος: «Πεθαίνοντας ο Καραϊσκάκης (1827) πάντρεψε τη Μαριώ που τον ακολουθούσε συνεχώς με ένα από τα παλικάρια του και της άφησε 4.000 γρόσια που ο καθηγητής Αριστείδης Χατζής υπολόγισε ότι έχουν αγοραστική δύναμη γύρω στα σημερινά 50.000 ευρώ». Αν το ένα γρόσι αντιστοιχεί σε 12,5 σημερινά ευρώ, η αξία της περιουσίας του Αλή πασά (σύνολο 122.640.000 γρόσια) ζαλίζει...

Το τέλος του Αλή πασά - Πόσο βοήθησε την Ελληνική Επανάσταση

Καθώς ο Αλή πασάς δεν συμμορφώθηκε με τις διαταγές της Πύλης, στάλθηκε εναντίον του τον Οκτώβρη του 1820 ισχυρή στρατιωτική δύναμη με επικεφαλής τον προσωπικό του εχθρό Ισμαήλ Πασόμπεη. Αυτός όμως δεν πέτυχε τίποτα. Έτσι τον Μάρτιο του 1821 έφτασε στην Ήπειρο από την Πελοπόννησο νέα στρατιωτική δύναμη υπό τον Κιρκάσιο Χουρσίτ πασά. Ο Αλή είχε απευθυνθεί σε ευρωπαϊκές δυνάμεις για βοήθεια χωρίς αποτέλεσμα. Τελευταία του ελπίδα ήταν οι Σουλιώτες

στους οποίους υποσχέθηκε επιστροφή στην πατρίδα τους μετά από 17 χρόνια, όμως ο Χουρσίτ τους εμπόδισε να βοηθήσουν αποκλείοντας το κάστρο των Ιωαννίνων.

Στις 8 Δεκεμβρίου 1821 ο Αλή δέχτηκε πρόταση ανακωχής, στη διάρκεια της οποίας, υποτίθεται, ότι θα ερχόταν φερμάνι αμνηστίας του από την Πόλη. Ο Τεπελενλής είχε αποσυρθεί στο Ιτς-Καλέ, το εσωτερικό φρούριο των Ιωαννίνων. Εκεί λέγεται ότι είχε κατασκευάσει ένα είδος φρεατίου για τρία άτομα: τον ίδιο, την κυρά Βασιλική και τον έμπιστό του Αθανάσιο Βάγια. Βέβαια έπειτα σκότωσε αυτούς που το έφτιαξαν... Άγνωστο παραμένει αν αυτό ήταν είδος καταφυγίου ή αποτελούσε μυστική δίοδο διαφυγής.

Στα τέλη Δεκεμβρίου 1821 ο Χουρσίτ διαμήνυσε στον Αλή ότι πρέπει να καταφύγει προσωρινά στο νησί των Ιωαννίνων για να εξευμενίσει τον σουλτάνο. Αυτός δέχθηκε και πήγε εκεί. Στις 24 Ιανουαρίου 1822 στα κελιά της Μονής του Αγίου Παντελεήμονα, έφτασε ο Κιοσέ Μεχμέτ πασάς με 30 αξιωματικούς και στρατιώτες. Όταν παρέδωσε στον Αλή το φερμάνι της καταδίκης και όχι βέβαια, έγγραφο αμνηστίας, αυτός τον πυροβόλησε στο χέρι. Η συμπλοκή γενικεύθηκε και ο Αλή πασάς κλείστηκε σε ένα κελί όπου πυροβολήθηκε στην κοιλιά και σκοτώθηκε. Το κεφάλι του στάλθηκε στην Κωνσταντινούπολη, «με κόκκινα γένια» όπως είχε προφητεύσει ο Κοσμάς ο Αιτωλός τον οποίο ο Αλή που ήταν μπεκτασής, θαύμαζε και τιμούσε.

Για τη συμβολή του Αλή πασά στην Ελληνική Επανάσταση έχουν γραφτεί πολλά. Γνώριζε την ύπαρξη της Φιλικής Εταιρείας την οποία πρόδωσε στον σουλτάνο λίγο πριν το τέλος του για να γλιτώσει. Εκείνος όμως ευτυχώς δεν τον πίστεψε. Η εκστρατεία του ικανότατου Χουρσίτ στην Ήπειρο με πολλούς άνδρες από την Πελοπόννησο βοήθησε σημαντικά στην εξάπλωση της Ελληνικής Επανάστασης. Ο απόγονος του Αλή πασά Αχμέτ Μουφίτ αναφέρει ότι αυτός είχε δώσει χρήματα στους Έλληνες επαναστάτες στον Μοριά κάτι που δεν εντοπίσαμε σε άλλη πηγή.

Για τον Αλή πασά έχουν γραφτεί βιβλία, μελέτες κλπ. Προσπαθήσαμε σε ένα άρθρο να συμπυκνώσουμε γνωστά και άγνωστα στοιχεία γι' αυτόν και ελπίζουμε οι αναγνώστες μας να μπορέσουν να σχηματίσουν μία ολοκληρωμένη, κατά το δυνατόν, άποψη γι' αυτόν.

Πηγές:

Σπύρου Π. Αραβαντινού, «ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΛΗ ΠΑΣΑ ΤΟΥ ΤΕΠΕΛΕΝΛΗ», ΤΟΜΟΙ Ι+ΙΙ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΩΔΩΝΗ, ΑΘΗΝΑ, 2004

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΜΠΡΙΔΟΥ, «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ», ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ, Ιωάννινα 1993

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ-ΚΑΡΟΛΟΥ-ΟΥΓΓΟΥ-ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΠΟΥΚΕΒΙΛ, «Ταξίδι στην Ελλάδα, ΗΠΕΙΡΟΣ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΗ, ΑΦΟΙ ΤΟΛΙΔΗ, Αθήνα 1994

Ουίλλιαμ Μάρτιν Ληκ, «ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ», ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ, Εκδόσεις ΕΚΑΤΗ 2021

ΑΧΜΕΤ ΜΟΥΦΙΤ, «ΑΛΗ ΠΑΣΑΣ Ο ΤΕΠΕΛΕΝΛΗΣ (1744-1822)», Β' Έκδοση, ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ, Ιωάννινα, 1993

Αναδημοσίευση άρθρου απο protothema.gr